

Asia: VN/463/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2022 alusta ja 30 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2023 alusta. (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Muutoksen myötä sosiaalityöntekijällä on mahdollisuus aiempaa paremmin paneutua lapsen ja perheen kokonaistilanteeseen ja sen huomioimiseen vahvistaen yksilöllisten tilanteiden huomioon ottamista. Lisäksi lapsen ja perheen kannalta tärkeä moniammatillinen verkostotyö lapsen asioissa mahdollistuisi aiempaa paremmin. Adhd-oireisten lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta painopistettä voitaisiin näin vahvistaa adhd:n varhaisten tukitoimien aloittamiseen ja koko perheen tuen tarpeiden tunnistamiseen. Adhd:n osalta perimällä ja ympäristötekijöillä on merkittävä rooli oirekuvan kehittämisessä (ks. Käypä hoito -suositus) ja sen vuoksi koko perheen tilanne ja mahdolliset aikuisten tuen tarpeet esim. adhd:n osalta tulisi ottaa huomioon.

Esitys vähentäisi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työkuormaa, joka voisi vähentää työntekijöiden vaihtuvuutta, lisäisi perheiden saaman palvelun pysyvyyttä sekä lisäisi pätevien työntekijöiden saatavuutta. Nämä ovat tärkeitä lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

2. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojeluviranomaisen kansainvälisestä toimivallasta (17 §), lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuusta kansainvälisissä tilanteissa (17 a §) sekä lastensuojelun tarpeen arvioinnista ulkomailla (17 b §). Selkiyttääkö sääntely rajat ylittäviä tilanteita?

-

3. Esityksessä ehdotetaan säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta ja lapsen palvelutarpeen arvioinnista (26 §). Onko ehdotettu sääntely selkeä?

Esityksen ehdotettu sääntely on selkeä. Erityisen hyvänä pidämme päätöksenteon läpinäkyvyyden ja ymmärrettävyyden lisäämistä sekä asiakkaiden osallisuuden lisäämistä heitä koskevassa päätöksenteossa, arvioinneissa sekä tukitoimien määrittelyssä.

4. Esityksessä ehdotetaan säädettävän tehostetusta avohuollon tukitoimesta (37 b §). Mikä on näkemyksenne sääntelyn selkeydestä suhteessa muihin lastensuojelun avohuollon palveluihin?

Ehdotus on selkeä.

5. Onko esityksessä ehdotettu 49 a §:n 2 momentin c-kohdan päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroitua palvelu ja sitä koskeva päätöksenteko (49 b §) sääntelyltään selkeä ja toteutettavissa käytännössä?

-

6. Esityksessä ehdotetaan erityisen huolenpidon palvelun tuottamisen keskittämistä julkisen sektorin toimijoille (60 d §). Muutokseen esitetään pitkää siirtymäaikaan vuoteen 2026 asti. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Ehdotus on perusteltu, mutta edellyttää lisäresursointia toteutuakseen. Ehdotus edistää mahdollisuutta valvoa ja seurata sitä, että lapsen tarvitsemat muut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut/tukitoimet toteutuvat suunnitelmallisesti.

7. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin (59 a §). Mitoitukset porrastetaan vuosille 2022–2026, täysimääräisinä mitoitus tulisivat voimaan vuonna 2026. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Ehdotus edistäisi lasten asemaa, kun työntekijöillä olisi enemmän aikaa käytettävissä lasta ja perhettä kohden. Todennäköisesti myös laatu paranee, toki on huolehdittava siitä, että henkilöstö on osaavaa ja asiantuntevaa.

8. Esityksessä ehdotetaan uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi (68 a §). Onko sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Ehdotettu sääntely on melko selkeä. On lapsen edun mukaista, että aikuinen puuttuu tilanteeseen tarvittaessa. On kuitenkin huolehdittava, että johdolla ja henkilöstöllä on tarvittava koulutus sekä kiinnipitoja ennaltaehkäiseviin käytäntöihin että itse kiinnipitotilanteisiin. On turvattava myös riittävät resurssit, jotta kiinnipitotilanteet toteutuisivat turvallisesti ja hallitusti. Tulee myös huolehtia siitä, että lapselle ja huoltajille on selkeää missä tilanteissa kiinnipito on yksi käytettävistä keinoista ja miten sitä toteutetaan.

9. Esityksessä ehdotetaan muutettavan luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamista koskevaa nykyistä säännöstä (69 a §) siten, että siinä säädetty kiinniottaminen mahdollistaa poliisille toimivallan lapsen kiinniottamiseksi virka-apuna. Poliisin virka-apun antamisesta säädetään tarkemmin uudessa 69 b §:ssä. Onko ehdotettujen 69 a § ja 69 b § sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

-

10. Esitys sisältää muutoksia työryhmän ehdotuksiin päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson aikana tehtävistä rajoitustoimenpiteistä ja yhteydenpidon erityisestä

rajoittamisesta (71 § ja 72 §). Millaisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla näette olevan lapsen päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseen?

-

11. Vapaamuotoiset huomiot edellä mainittuihin säännöksiin:

ADHD-liitto kiittää mahdollisuudesta lausua esitykseen lastensuojelulain muuttamisesta. Ehdotus on näkemyksemme mukaan askel oikeaan suuntaan ja toteutuessaan edistäisi lapsen ja perheen kokonaisvaltaisen tilanteen huomioimista sekä vähentäisi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työkuormaa. Pidämme erityisen tärkeänä sitä, että lainsäädännöllä pyritään lisäämään päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä sekä asiakkaiden osallisuuden lisäämistä heitä koskevassa päätöksenteossa, arvioinneissa sekä tukitoimien määrittelyssä.

Adhd-oireisten lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta on tärkeää tunnistaa lapsen ja perheen tuen tarpeet jo varhaisessa vaiheessa ja lisätä ehkäisevää lastensuojelua, jotta ongelmat eivät kasautuisi ja syntyisi tarvetta viimesijaisille palveluille. Tämä edellyttää vahvempaa moniammatillista yhteistyötä sekä resursseja, jotta työntekijöillä on mahdollisuus perehtyä riittävästi lapsen ja perheen kokonaistilanteeseen. Lisäksi tarvitaan tietoa ja koulutusta työntekijöille, jotta he pystyvät tunnistamaan ja tukemaan adhd-oireisiä lapsia ja heidän perheitään tarvittavalla tavalla.

Haasteiden tukemisen lisäksi on tärkeää löytää perheestä hyvä ja toimiva, vahvistaa vanhemmuutta ja lapsen itsetuntoa onnistumisten esiintuomisella. Tämä myös rakentaa vanhempien luottamusta tuen saamisessa. On myös tärkeää lisätä perheiden ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Perheiden näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että palveluiden kokonaiskoordinointi tapahtuisi viranomaisten toimesta. Valitettavasti tämä jää usein perheiden tehtäväksi lisäten vanhempien kuormittuneisuutta.

Hovén-Korpela Nina
ADHD-liitto ry

Suni Katja
ADHD-liitto ry